

Latgališu woceleite

Latgali var tikai mīlēt

«Tev jāiet būs pērļu zvejā»

(Māra Zālīte)

Kāpēc Balvos mīl teātri?

Egita Terēze Jonāne

Režisore Vaira Resne ar Balvu Tautas teātra aktieriem pusgadsimtu skatītājus iepiecina ar labu dramaturģiju. Viņa, Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieri, Valsts kultūrkapitāla fonda mūža stipendiāte, Balvu Goda pilsoņe, sarunā "Latgališu Woceleite" atzina, ka balvenieši iestudē un spēlē klasiķu darbus, jo tikai tā var radīt augstas raudzes teātra mākslu.

Vaira Resne ir uzticīga klasiķu darbiem, jo tie uzrunā gan aktierus, gan skatītājus

Iesākumā bija Vairas Resnes teātra mākslas mīlestība

«Viss sākās Viļakas vidusskolā ar aktieri Eduardu Pāvulu, kurš ciemojās skolā. Toreiz es mācījos 8. klasē, un man uzticēja pasniegt aktierim puķes, turklāt tajā dienā viņš rādīja teātra efīdes. Tas mani ieinteresēja pievērsties teātrim, man bija visi raksti par teātri, izgriezumi no avīzēm, es varēju atpazīt visus aktierus pēc balsīm. Teātris aizpildīja visu manu sirdi, tāpēc nekam citam tur nebija vietas. Kad pabeidzu vidusskolu, protams, es iestājos Jāzepa Vītola Latvijas valsts konservatorijā Teātra fakultātē neklātienē, jo nevarēju iedomāties dzīvi bez teātra. Kāpēc izvēlējos režisores radošo ceļu? Tobrīd sapratu, ka neesmu ar spilgtām aktiera dotībām, taču man bija liela vēlētānās darboties teātra mākslā.» pastāstīja Vaira.

Būdamā vēl studente, Vaira Resne jau 1972. gadā uzņēmās vadīt toreizējo Balvu rajona kultūras nama dramatisko ansambli. Viņa vispirms izveidoja bērnu dramatisko kolektīvu, vēlāk darbojās jau viņas lolotā aktiermākslas studijā, kur viņa mācīja balveniešiem to, ko iemācīja konservatorijas režisoru kursa vadītāja Lūcija Nevedova un citi teātra režijas meistari. Viņa ir dibinājusi un vadījusi arī aktieru bērnu kolektīvu Knariņu teātri, kas rādīja pasaku lugu «Sniegbaltīte un septiņi rūķīši» u.c.

Pateicoties Vairas Resnes un aktieru teātra mīlestībai un milzīgajam darbam, 1986. gadā Balvu dramatisks kolektīvs tika piešķirts Tautas teātra nosaukums.

«Konservatorijā mācījos piecus gadus, taču režisoram ar to nepietiek. Esmu mācījusies visu dzīvi un tikai pie izciliem teātra mākslas Meistariem. Pie Māras Ķimeles apguvu lugas analīzi, divus gadus mācījos pie Mihaila Gruzdova, braucu uz Lietuvu, lai noskatītos

Eimunta Ņekrošus izrādes, tāpat piedalījos meistarklasēs, kuras vadīja Arnolds Liniņš, Adolfs Šapiro. Un vēl šodien esmu gandarīta, ka varēju astoņus gadus mācīties pie Krievijas režisora Anatolija Vasiļjeva, tā bija pasaka, kas ir atsevišķa raksta vērtība. To, ko iemācījos, to ieguldīju Balvu Tautas teātra darbā. Lai izrāde notiktu, es un aktieri pavadījām vairāk laika kultūras namā nekā mājās, ieguldījām visu savu sirdi. Piemēram, iestudējot manu diplomdarbu – Aspazijas lugu «Vaidelote» (luga piecos cēlienos), apmeklējām vaidelošu dzimteni Lietuvu, pētījām vēstures materiālus, kādi izskatījās kuniņgaisi un kādus tērpus viņi nēsāja. Lai gan komisija ilgi sprieda, vai Vaira spēš iestudēt tik liela formāta un satura lugu (arī mana pasniegdzēja toreiz ilgi domāja un teica – vai tu no dumām mājām būtu nākusi), tomēr viss izdevās. Izrādē spēlēja Balvu pūtēju orķestris, dejoja deju kolektīvs un aktieri bija tērpušies tērpos, kurus šuvu pati. Komisija par «Vaideloti» man ielika četri (toreiz vērtēja piecu baļļu sistēmā). Katra nākamā izrāde bija atkal kāds latviešu vai pasaules klasiķa darbs, kas saņēma gan skatītāju, gan kritiķu atzinību,» pastāstīja Vaira Resne.

Strādā ar Dievpalīgu

Agrāk Balvu Tautas teātris iestudēja vienu – divas izrādes gadā, bet pēdējā laikā vairākus gadus balvenieši lolo vienu izrādi. Vispirms režisore un aktieri (šodien teātri apvienojušies 18 cilvēki) pusgadu lasa dažādas lugas, pēc tam aktieri izvēlas paši, kuru lugu spēlēs, analizē to, un tikai tad sākas mēģinājumi.

«Lai cilvēks šajā gadsimtā vēltu sevi teātrim, atsakoties no daudz kā cita, kas arī ir svarīgs viņa dzīvē, jāļauj, lai viņš teātri izvēlas pats, brīvas gribas vadīts. Tāpēc viss Balvu Tautas teātra re-

pertuārs – tās ir pašu aktieru izvēlētas lugas un lomas. Kad luga ir atrasta un izanalizēta, katru dienu notiek mēģinājumi. Vienā dienā atnāk viens – divi aktieri, citā – vairāk, vēl citā – mazāk. Mēģinājums var arī nenotikt, jo dzīve nav tikai teātris, aktieriem ir jābrauc komandējumos, jāsvin bērnu dzimšanas dienas, jāapmeklē baznīcas svētki utt. Pirmizrāde notiek tad, kad esam pārliecinājušies, ka zinām vārdus no galvas (mums nav sufliera, jo tas var tikai traucēt), ka partneri saprotam no pusvārda. Esmu sastādījusi savu aktiera meistarības programmu, un, ja man būtu vairāk laika un spēka, to visu aprakstītu grāmatā. Varu droši teikt – ja cilvēks vismaz vienu reizi ir nospēlējis lielu lomu teātrī, viņš ir tikpat kā nodzīvojis divas, pat trīs pilnvērtīgas dzīves un ikdienā kļūst par veiksmīgu vadītāju, uzņēmēju, skolotāju...»

Vaira Resne atzina, ka Balvu Tautas teātra radošumu uztur Dievs, jo aktieri un režisore mēģinājumus un izrādes iesāk ar lūgšanu. Režisore pati pie ticības nonākusi gandrīz 50 gadu vecumā, un daudzi brīnumi, kas notikuši pēc tam, devuši pārliecību un ticību, ka Dievs ir tāda pati realitāte kā cilvēks. Cilvēks, kurš ir ticīgs, ir laimīgs cilvēks, uzskata Vaira Resne.

Teātris – laureāts

Vaira Resne no pirmās dienas iesaistīja savus aktierus repertuāra izvēlē, uzsvērdama, ka nav vērts iet uz tādu teātri, kur uz skatuves ir ainas par zagšanu, ķīviņiem un citiem sadzīves notikumiem. Dramaturģijai ir jābūt augstas raudzes, lai tā aktierus iedvesmotu lidot uz skatuves, bet skatītājus – iemīlēt teātri vēl vairāk. Balvu Tautas teātris 50 gados ir iestudējis jau pieminētās Aspazijas, Raiņa, Rūdolfa Blaumaņa, Annas

Balvu Tautas teātra saime Aleksandra Ostrovska lugu «Sirds nav akmens» izrādīja Latvijas amatiereteātru salidojumā «Spoguļot!» (2019. gads)

Vaira Resne un Naudaskalna tautas nama dramatisks teātris aktieri pēc Noras Vētras-Muiznieces izrādes «Māsas» Starptautiskajā klasiskās dramaturģijas amatiereteātru festivālā «Ķiršu dārzs»

Brigades, Austras Skujiņas, Viļa Plūdoņa, Gunāra Priedes, Andreja Upīša, Paula Putniņa, Eduarda Vulfa, Viljama Šekspīra, Hansa Kristiana Andersena, Frīdriha Šilera, Johana Kristofa Švarca, Marka Tvena, Šarla Bodlēra, Džozefa Prīstlija, Žana Anuija, Henrika Ibsena, Marka Tvena, Antona Čehova, Aleksandra Ostrovska un citu klasiķu darbus.

«Pateicoties mūsu izvēlētajam repertuāram un mūsu degsmei spēlēt labas lugas, Balvu Tautas teātris kļuva par vienu no labākajiem amatiereteātriem Latvijā. Astoņdesmitajos gados mēs bijām republikāniskās skates laureāti, vēlāk deviņdesmitajos un šajā gadsimtā Balvu Tautas teātrim piešķīra Latvijas Tautas teātru skates balvas «Gada izrāde», mani aktieri ir saņēmuši labāko aktieru balvas. Mēs savas izrādes esam spēlējuši uz lielām skatuvēm vecajā Dailē, Dailes teātrī, Valmieras Drāmas teātrī u.c. Mēs ciemojamies ar izrādēm pie Sibīrijas latgaliešiem Lejas Bulānos, rādījam savas lugas Soetuk ciemā Igaunijā un Bulbakā Urālos. Mēs iedibinājām Starptautisko klasiskās dramaturģijas amatiereteātru festivālu

«Ķiršu dārzs», un šogad tas notika sesto reizi. Kad svinējām 100 gadu jubileju, kopš Balvos sāka spēlēt teātri, Balvu Tautas teātra saime uzdāvināja Balviem ķiršu dārzu, kur katru pavasari zied 112 šķirnes ķirši. Vēlāk tapa arī festivāls «Ķiršu dārzs». Esmu strādājusi ar redzes invalīdiem, un jo-projām vadu Naudaskalna tautas nama dramatisko kolektīvu. Balvu Tautas teātris ir izloļojis profesionālus aktierus Līgu Korlašu (Ivanovu) un Agnesi Laicāni (abas spēlēja Daugavpils teātrī), Sanitu Paulu (viņa ir Latvijas Nacionālajā teātrī), režisori Kristīni Loginu un scenogrāfu Andri Kaļiņinu, un arī par to man ir milzīgs prieks. Tagad ar lielu pateicību atceros savas pasniegdzējas sacīto – jūs būsit vislaimīgākie cilvēki, jo visu mūžu runāsi ar gēnijiem. Patiešām esmu laimīgs cilvēks,» uzsvēra Vaira Resne.

Balvu Tautas teātra aktieri režisorei jubilejās dāvina dzejoļus, un atvadoties Vaira Resne nolāsīja gan Māras Zālītes dzejoļi «Es redzēju teātri sapnī», gan Imanta Ziedoņa dzejoļi «Krusts», kas, kā atzina režisore, ir viņas radošās dzīves vizītkartes. ▣

Šis projekts tiek realizēts ar Latgales reģiona attīstības aģentūras, Valsts kultūrkapitāla fonda un AS «Latvijas valsts meži» finansiālu atbalstu